

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO'RG'ON FILIALI**

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand davlat universiteti direktori:

Sh.R. Urakov

2024 yil

**SOLFEDJIO
FANINING O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	100000 - Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 - Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60110600 - Musiqat ta'limi yo'nalishi

Samarqand - 2024

Fan/mavzu kodi MNazM110	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	Kreditlar 5
Fan/mavzu turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1. Solfedjo	80	150	120

2. I. Fanning mazmuni

Fanni o'qishdan maqsad: Talabalarni musiqiy xotira, ritm hissini, musiqaviy fikrlash, qodiy qobiliyatini, musiqiy tafakkurlarini rivojlantirish, musiqiy didini to'g'ri yo'naltirish.

Fanning vazifasi:

- Talabalar musiqiy eshitish qobiliyatini shakllantirish, hamda bu qobiliyatini amaliy mashg'ulotlarda qo'llay olishga o'rnatishdir.
- Talabalarni lad, ritm va uslubiy tuyg'usini tarbiyalash va rivojlantirish.
- Musiqiy botirasini, xalq kuylari va klassik kompozitorlar badiiy boyliklari bilan boyitish

II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

№

- 1 Solfedjo fanining maqsadi va vazifalari
- 2 Musiqiy tovushlar va ularning xususiyatlari. Nota cho'zimi va uning yozilishi №1 dan 18 gacha mashqlarni dirijorlik qilib kuylash.
- 3 Nota belgilarining nota yo'lida yozilishi va joylanishi (katta, kichik, birinchi va ikkinchi okzavalar). № 19 dan 23 gacha mashqlarni dirijorlik qilib kuylash.
- 4 Pauzalar va ularning nota kuylash jarayonida qo'llanilishi. № 27-35-mashqlarni dirijorlik qilib kuylash.
- 5 O'lchov hamda uning ahamiyati. 2/4 o'lchovida mashqlar kuylab dirijorlik qilib № 22-26 mashqlarni dirijorlik qilib kuylash.
- 6 Ritm va metr haqida tushuncha. Oddiy metrlar va o'lchovlar Ritmik diktant.

- 7 Sinkopa va ularning turlari. 2/4 o'lchovida mashqlar kuylab dirijorlik qilib
- 8 Intervallar hamda ularning son va sifat miqdorlari. 3/4 o'lchovida mashqlar kuylab dirijorlik qilib № 43-57 mashqlar.
- 9 Major tonalliklari. Garmonik va melodik major. C-dur, G-dur, D-dur, A-dur, E-dur, H-dur, Fis-dur, Cis-dur
- 10 Major tonalliklari. Garmonik va melodik major. F-dur, B-dur, Es-dur, As-dur, Des-dur, Ges-dur, Ces-dur.
- 11 Minor tonalliklari. Garmonik va melodik minor. a-moll, e - moll, h - moll, fis - moll, cis- moll, gis- moll, dis- moll
- 12 Minor tonalliklari. Garmonik va melodik minor. d-moll, g - moll, c - moll, f - moll, b- moll, es- moll,
- 13 Nomdosh major va minor tonalliklar. № 90-102 nomdosh kuylash
- 14 Asosiy uch tovushliklar va ularning aylanmalari. Major va minor tonalliklarida
- 15 Septakkord. Dominant septakkord va uning aylanmalari. Major va minor tonalliklarida.
- 16 Transpozitsiya. 3/4, 4/4 o'lchovida mashqlar kuylab dirijorlik qilib. № 103-114 mashqlar.
- 17 Modulyatsiya va og'ishma, № 115-121 mashqlarni kuylash. Ritmik diktant

Amaliy mashg'ulotlarda mavzularga oid amaliy topshiriqlar bajarish, masalalar yechish, amaliy kuzatish bilan ishlash amallari bajariladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Auditoriyadan tashqari vaqtda bajariladigan mustaqil ishlar quyidagi turlarda amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

- konspekt yozish;
- glossariy tuzish;
- manbalar bilan ishlash;
- multimediali taqdimotlar yaratish;
- individual o'quv vazifalar bajarish;
- mavzuga oid topshiriqlarni nota daftarida tuzish;
- nota daftarida berilgan kuy, bas ovozi garmoniyalashtirish;
- fortepiano da akkordlar ketma-ketlik (tafrovka)larini chalish;
- asarni tahlil qilish;
- asar nota matni bilan ishlash;
- bir, ikki ovoqli namunalar solfedjo qilib kuylash;
- musiqa elementlarini tovushdan va tonalliklarda tuzib kuylash;
- musiqa elementlarini tinglab aniqlash;
- intervalli va akkordli ketma-ketliklarni kuylash.

Ta'lim yo'nalishi (mutaxassislik)ning xususiyatidan kelib chiqqan holda mustaqil

islatilgan boshqa turlardan foydalanish mumkin Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzulari: I semester uchun mustaqil ish mavzulari	
№	
1	Musiqiy tizim. Tovush. Tovushning fizik asosi. Musiqaviy tovushning xususiyatlari.
2	Ritm. Metr. O'lchov. Templar
3	Majol va minor ladining ko'rinishlari
4	Intervallar haqida umumiy tushuncha
5	Asosiy uch tovushliklar va ularning aylanmalari. Majol va minor tonalliklarida
6	Septakkord. Dominant septakkord va uning aylanmalari. Majol va minor tonalliklarida.
7	Transpozitsiya.
8	Modulyatsiya va og'ishma
3.	V. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Talaba bilish kerak: Ushbu o'quv fanni o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba: Turli xil majol va minor gammalar, intervallar, xalq ladi, laddagi pog'onalar munosabatlari, ritm turlari, transpozitsiya, tonalliklar pog'onadoshligi, xromatizm, xromatik gamma, modulyatsiya va og'ishma, kuyini ayrim elementlar o'zaro munosabatlari, ko'pchilik halqlarning musiqasi ijodidan keng o'rinda olingan lad-garmonik vositalarning qonuniylari, kuyini ibora, jumla, davriya va boshqa qismlariga bo'linishi haqida bilish kerak; Turli hildagi majol va minor gammalar, intervallar, akkordlar, halq ladi, ladi kuyilari; sof, ma'noli, to'g'ri me'yorda, xarakterda, dinamik ishoralariga e'tibor bergan holda xalq qo'shiqlari va bir ovozi, ikki, uch, to'rt ovozi klassik va zamonaviy asarlarni ijro eta olish; intervallar, akkordlar, ladi, ladi tinglab, aniqlash; berilgan kuyini bir tonallikdan boshqa tonallikka transpozitsiya qila olish; bir ovozi va ikki ovozi kuyini eshitib yozish; o'lingan akkordlarni qo'llagan holda garmonik ketma-ketliklarni davriya shaklda kuyilash ko'nikmalariga ega bo'lish lozim. Xalq kuyilari va xromatizmli tovushlar bilan xamda modulyatsiya qilingan bir ovozi, garmonik va polifoniya tuzilmasidagi ko'p ovozi namunalarni solfeggio qilish; ikki ovozi polifoniya namunani yozib berish; intervallar, akkordlar, ladi, ladi eshitib, aniqlash malakalariga ega bo'lish kerak. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • mu'ricalar; interfaol, kech stadi, minuzara • interfaol kech-stadi.
4.	

• dialogik yondashuv • SWOT tahlili • Ifon diagrammasi • Bliz so'rov • miltislar gnili • belgi sketi • kin chiqqon • bliz so'rov • bliz test va boshqalar	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, ijod qilish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha amaliy ishini topshirish.
6.	VIII. Asosiy adabiyotlar 1. I. B. Kalinikov, G. Fridkin "Solfedjio" Bir ovozik 1-qism. Moskva 1987. 2. Q. Rahimov "Musiqaning elementlar nazariyasi" Toshkent 2007. 3. I. Hamroyev "Solfedjio ikki ovozi" O'qituvchi T. 1977. Qo'shimcha adabiyotlar: 4. I. Ibroximov O. Yunusov "Solfedjio". Darslik. Toshkent 2004. 5. Nodira Rajabova "SOLFEDJIO" o'quv qo'llama. Toshkent 2004. 6. N. Bayeva, T. Zebayak "Solfedjio". Leningrad 1989. 7. Azizov O. "Solfedjio" ko'p ovozi Musiqasi nashriyoti, Toshkent, 2007 y. 8. I. Hamroyev "Solfedjio" Musiqasi maktablari va bilim yurtlari uchun qo'llama O'qituvchi T. 1974 y. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING FARMONI 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 21-iyulda "Pedagogik ta'lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalarini faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-289-son farmoni. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 02-fevralda "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-112-son farmoni. 3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son. 2022—2026-yillarga mo'ljallangan yangi o'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida. Axborot manbalarini 1. http://www.edu.uz—O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi sayti. 2. http://www.uzedu.uz—O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti. 3. http://www.gov.uz—O'zbekiston Respublikasi hukumati portal. 4. www.pedagog.uz 5. http://www.ziyoum.net
7.	Fan dasturi Samarqand Davlat Universiteti 2024 yil "5_-sentabr 5_-son bayonnomasi bilan ma'qullangan

8.	Fan/modul uchun mas'ulilar va dastur mualliflari: Fan/modul uchun mas'ulilar va dastur mualliflari: T. Toshmurova. SamDUKF Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim, sport kafedrası o'qituvchisi
9.	Taqdirlilar: Taqrizchilar: Sh.Mustafoyev – Musiqqa ta'limi kafedrası dotsenti pedagogika fanlar nomzodi Saidiy S.B. – Navoiy davlat pedagogika instituti kafedrası professori, San'atshunoslik fanlar nomzodi (ushbu)

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti San'atshunoslik fakulteti, 60110600 – Musiqqa ta'limi (balkaliv) "Solfedjio" fanining fan dasturiga

TAQRIZ

Musiqaning o'ziga xos xususiyati, his-tuyg'ular, ruhiy holatlarning nozik farqlarini ifodalashda hamda shu bilan birga insonning ichki olamiga chuqur tisir etishi bilan qimmatlidir. Shu bilan uyush o'zish jozika, uning qadim zamonlardan tabiiya vositasi ekanligi bugungi kunda ham o'zining dolzarbligini yo'qotgan yo'q, balki u yangi insonlarni, jumladan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni nafosat olamiga yo'llashda ularga estetik va axloqiy tarbiya yo'nalishting shakllanishida davlat ahamiyatiga ega ekanligi barchamizga ma'lum.

"Solfedjio" fan dasturida – musiqqa ta'limi talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, unda ho'l'g'usi musiqqa madaniyat o'qituvchilari egallashi zarur bo'lgan bilim, malaka va ko'nikmalar minimum hisoblab berilgan. Dastur ta'lim sohasida olib borilayotgan tub islohatlar, zamonaviy o'qituvchiga qo'yilayotgan talablar boy ma'naviy, musiqiy me'rosimizga yozgich yondashuvlarni hisobga olib tuzilgan.

Darhaqiqat, musiqqa olamga va insonlarga bo'lgan insoniy munosabat asoslarini shakllantirib beradi. Mana shuning uchun ham boshlang'ich sinf musiqqa darslarida o'zbek xalq musiqqa me'rosini o'rganish vazifasi xalq talimi tizimida eng muhim bo'lgan dolzarb muammolar qatoridan biri hisoblanadi.

Binoibarin o'quv jarayoni mukammal tashkil etilishida namunaviy va ishchi dasturlarning mukammal talab darajasida bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu fan dasturi kiritish so'zlar rejasini, mavzular bayoni va adabiyotlar ro'yxatini o'zida aks ettirgan. Shu jumladan zamonaviy internet resurslari hamda mustaqil ta'lim mavzularining ham o'rin egallaganligi dasturlarning talablar asosida tayyorlanishiga xizmat qilgan. "Solfedjio" fani bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy darajadagi ilmiy – pedagogik faoliyat uchun tayyorlashda alohida ahamiyatga ega. Boloajak mutaxassislar olgan bilimlarini amaliy va ilmiy – pedagogik faoliyatda qo'llashlari imkonini beradi.

Bir so'z bilan aytganda mazkur "Solfedjio" fan dasturi bercha DTS talablariga javob beradi va qilgan va mutaxassis dastur tuzishda ko'zlangan mas'adiga erishgan va ushbu namunaviy fan dasturini amaliyotiga joriy qilishga tavsiya qilaman.

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti,
musiqqa ta'limi kafedrası mudiri, dotsenti, a.b (PhD)

Saidiy S.B.
B. Boshmurova

Erkin
Taqdirlilar

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti San'atshunoslik fakulteti Musiqiy ta'lim kafedrası 60110600-musiqqa ta'limi yo'nalishi (bakalavr) uchun mujallangan "Solfedjio" fanining fan dasturiga

TAQRIZ

Musiqqa – bu tovushlar yordamida anglashilgan fikr bo'lib, har bir musiqqa asari aniq mazmun mohiyatiga ega bo'lishi lozim. Har bir musiqqa asari musiqiy tovushlar, ohanglar va so'zlar vositasida insonlarga nimanidir o'qtirishi, hikoya qilishi, ko'rsatishi lozim. Shu bilan aytib o'tish joizki, uning qadim zamonlardan tarbiya vositasi ekanligi bugungi kunda ham o'zining dolzarbligini yo'qotgani yo'q. balki u yangi insonlarni, jumladan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni nafas olamiga yo'llashda ularga estetik va axloqiy tarbiya yo'nalishining shakllanishida davlat ahamiyatiga ega ekanligi barchamizga ma'lum.

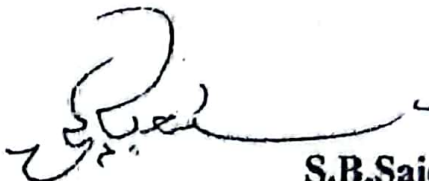
"Solfedjio" fanining o'qitishdan asosiy maqsad- talabalarning o'quv jarayonida olgan bilimlarini mutaxassis sifatida mujassamlashtirish, keying o'qituvchilik faoliyatida cholg'u asboblari ijro etishni tashkil qilish yo'llarini, talabalarning o'qishdan bo'sh vaqtlarini to'g'ri tashkil qilish, madaniy merosga to'g'ri yondashishga, ularning tafakkur va hissiyotlarini rivojlantirib borib, g'oyaviy-badiiy va ma'naviy tarbiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatishdir.

Darhaqiqat, musiqqa olamga va insonlarga bo'lgan insoniy munosabat asoslarini shakllantirib beradi. Mana shuning uchun ham boshlang'ich sinf musiqqa darslarida o'zbek xalq musiqqa merosini o'rganish vazifasi xalq ta'limi tizimida yeng muhim bo'lgan dolzarb muammolar qatoridan biri hisoblanadi.

Binobarin o'quv jarayoni mukammal tashkil yetilishida namunaviy va ishchi dasturlarning mukammal talab darajasida bo'lishi muhim ahamiyat kasb yetadi. Ushbu fan dasturi kirish, soatlar rejasi, mavzular bayoni va adabiyotlar ro'yxatini o'zida aks ettirilgan. Shu jumladan zamonaviy internet resurslari hamda mustaqil ta'lim mavzularining ham o'rin yegallaganligi dasturning talablar asosida tayyorlanishiga xizmat qilgan. "Solfedjio" fani bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy darajadagi ilmiy – pedagogik faoliyat uchun tayyorlashda alohida ahamiyatga ega. Bo'lajak mutaxassislar olgan bilimlarini amaliy va ilmiy pedagogik faoliyatda qo'llashlari imkonini beradi.

**NavDPI "Musiqqa ta'limi" kafedrası
professori, san'atshunoslik fanlari
nomzodi**

S.B.Saidiy